

การจัดการปัญหาช้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
Managing Wild Elephant Problems, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District,
Prachuap Khiri Khan Province

สิริธร วิบูลย์¹ และฐิติมา โห้ล่ายอง²

Sirithorn Viboon¹ and Thitima Holumyong²

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี กรุงเทพมหานคร^{1,2}

*Corresponding Author. E-mail: sirithorn.vib@rmutr.ac.th

Retrieved; 21-02-2026; Revised; 10-03-2026. Accepted; 29-03-2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อประเมินการจัดการปัญหาช้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาช้างป่ากับการจัดการปัญหาช้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อพยากรณ์การจัดการปัญหาช้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 390 คน โดยวิธีแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านการจัดการปัญหาช้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก (2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาช้างป่ากับการจัดการปัญหาช้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเชิงบวก และ (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาช้างป่าสามารถพยากรณ์การจัดการปัญหาช้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 64.9

คำสำคัญ: การจัดการ ปัญหาช้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

The purposes of this study were (1) to verified managing wild elephant problems, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, (2) to explained correlation between factors affecting managing wild elephant problems with managing wild elephant problems, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, and (3) to forecasted managing wild elephant problems, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province. This study was conducted by a quantitative approach. Data were collected from 390 residents attached to Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province by using questionnaire.

The data obtained were analyzed by percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient and Multiple regression analysis. The findings revealed that (1) managing wild elephant problems, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province was high level, (2) There were significant correlation between factors affecting factors managing wild elephant problems with managing wild elephant problems, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, and (3) Factors affecting managing wild elephant problems could forecasted managing wild elephant problems, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province at 64.9 percent.

Keywords: Managing, Wild elephant problems, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province

บทนำ

ปัญหาคนกับช้างป่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าเป็นพื้นที่เกษตรและที่อยู่อาศัยของคน จึงมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และทำให้แหล่งอาหารของช้างป่าลดลง ช้างป่าจึงออกมากินผลผลิตภายในไร่ของชาวบ้าน ชุมชนจึงมีความพยายามที่จะแก้ปัญหาในลักษณะต่าง ๆ ปัญหาช้างป่าออกมารบกวนประชาชนในพื้นที่ป่าเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์เหลือน้อยลง เกิดการทับซ้อนกับพื้นที่เกษตรกรรม ส่งผลให้ช้างป่าต้องออกจากป่าเพื่อหาอาหารและแหล่งน้ำ ช้างป่าเรียนรู้ที่จะกินพืชผลทางการเกษตร พบว่าช้างป่าสามารถกินพืชผลทางการเกษตรได้หลายชนิด เช่น อ้อย ทูเรียน เป็นต้น ช้างป่ามีพฤติกรรมกรวมฝูง ช้างป่าตัวผู้ที่ถูกขับออกจากฝูงจะรวมตัวกันเป็นฝูงใหญ่ เมื่อฝูงช้างป่าใหญ่ขึ้น ก็จะสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่มากขึ้น พฤติกรรมหาแหล่งอาหารของช้าง ช้างป่าเป็นสัตว์ที่มีพฤติกรรมเดินทางไกล มีความจำเป็นเลิศ ช้างจะรู้ว่าตรงไหนมีอาหาร ตรงไหนมีแหล่งน้ำ และช้างยังเป็นสัตว์ฉลาด เมื่อเรียนรู้ว่ามนุษย์ไม่ได้ทำร้าย ช้างก็จะกล้าเสี่ยงที่จะออกนอกพื้นที่ป่า เพื่อหาแหล่งอาหารและน้ำที่อุดมสมบูรณ์กว่า โดยเฉพาะพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรที่อยู่ทับซ้อนกับพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือแม้กระทั่งการออกมาตัดเส้นทางรถบรรทุกเพื่อขโมยกินอ้อย

พฤติกรรมของช้างป่าที่เปลี่ยนไป ช้างป่ามีความตื่นตระหนกเมื่อพบเห็นมนุษย์ ส่งผลให้ช้างป่ามีพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้น เมื่อช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์มายังพื้นที่ชุมชนทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ทั้งของภาครัฐและของประชาชน รวมถึงมีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ช้างป่าทำร้ายประชาชนอีกด้วย แนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พยายามผลักดันแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1. การจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อปรับปรุงระบบนิเวศถิ่นอาศัยของช้างป่า 2. การป้องกันช้างป่าไม่ให้ออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 3. การผลักดันให้ชุมชนเฝ้าระวังช้างป่า 4. การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า 5. การจัดการพื้นที่รองรับ ช้างป่าอย่างยั่งยืน และ 6. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับช้างป่า (เผด็จ ลายทอง, <https://www.seub.or.th/blogging/work/2023-241/>, 14 กันยายน 2566) พื้นที่ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประสบปัญหาเรื่องช้างป่าเข้ามาแสวงหาอาหารในพื้นที่บริการองค์การบริหารส่วนตำบลหาดขาม การจัดการแก้ปัญหาเรื่องช้างป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลหาดขาม ได้ทำการวิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางในการจัดการที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

วารสารวิชาการ นวัตกรรมจัดการ

1. เพื่อประเมินการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่ากับการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อพยากรณ์การจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง
2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่ากับการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่เป็นเชิงบวก
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่า สามารถพยากรณ์การจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ไม่เกินร้อยละ 30

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่แบบ POLC

การจัดการสมัยใหม่ POLC นั้นเป็นหลักการทำงานง่าย ๆ จำได้ไม่ยาก แต่ครอบคลุมการปฏิบัติการอย่างครบกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการจัดการทั้งในเรื่ององค์การตลอดจนเรื่องบุคลากร รวมถึงการวางแผนทุกอย่างให้ดี เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญต้องไม่ลืมประเมินผลเพื่อนำผลนั้นมาวิเคราะห์ปรับปรุงตลอดจนแก้ไขให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งนั่นจะทำให้การทำงานสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ ผู้นำและภาวะผู้นำ และการติดตามและประเมินผล (Louis, A. Allen, 1958)

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน

Cohen & Uphoff (1981) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แนวคิดและทฤษฎีการวัดประสิทธิผลองค์การ

ประสิทธิผล เป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้ในการตัดสินใจว่าการบริหารของหน่วยงานหรือองค์การใดองค์การหนึ่งสามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลที่ได้รับและผลสำเร็จของงาน โดยประสิทธิผลองค์การ ความสำเร็จของการปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ขององค์การ การที่มีประสิทธิผลขององค์การ จะต้องมีความชัดเจนที่บอกได้ว่า องค์การใดมีประสิทธิผลหรือองค์การใดไม่มีประสิทธิผล หรือในอีกมุมมองหนึ่งคือ การพิจารณาว่าองค์การหนึ่งมีประสิทธิผลมากกว่าอีกองค์การหนึ่งมากน้อยเพียงใด การประเมินประสิทธิผลขององค์การ จึงมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับเรื่องประสิทธิผลขององค์การ

ประสิทธิผลขององค์การ การเน้นไปที่ผลรวมขององค์การ ดังนั้น ผลของการจัดการปัญหาข้างป่า มีเกณฑ์วัดประสิทธิผลองค์การที่มีตัวบ่งชี้ 5 ประการ คือ (1) การผลิต (2) ประสิทธิภาพ (3) ความพึงพอใจ (4) การปรับเปลี่ยน และ (5) การพัฒนา (Gibson, Ivancevich, & Donnelly, 1994)

แนวทางการแก้ไขปัญหาข้างป่าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

แนวทางแก้ไขปัญหาข้างป่าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พยายามผลักดัน แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (เผด็จ ลายทอง, <https://www.seub.or.th/blogging/work/2023-241/>, 14 กันยายน 2566)

1. การจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อปรับปรุงระบบนิเวศถิ่นอาศัยของข้างป่า
2. การป้องกันข้างป่าไม่ให้ออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์
3. การผลักดันให้ชุมชนเฝ้าระวังข้างป่า
4. การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากข้างป่า
5. การจัดการพื้นที่รองรับข้างป่าอย่างยั่งยืน
6. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับข้างป่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นภาวดี สงค์มณี (2560) ที่ศึกษาความคิดเห็นของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งคนกับข้างป่า โดยการชดดู บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า มีการรับรู้แนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนเป็นอย่างดี และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้างป่าจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน ระดับความคิดเห็นของราษฎรอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความความคิดเห็นของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งคนกับข้างป่าโดยการชดดู คือ ระดับความเสียหายที่เกิดจากข้างป่า

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยเรื่อง การจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำหรับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้พัฒนามาจากแนวคิดและทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่แบบ POLC ของ Louis A. Allen (1958) แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชนของ Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981) ประกอบด้วย และแนวคิดและทฤษฎีการวัดประสิทธิผลองค์การของ Gibson, Ivancevich, & Donnelly (1994) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทาง สามารถสรุปได้ ดังนี้

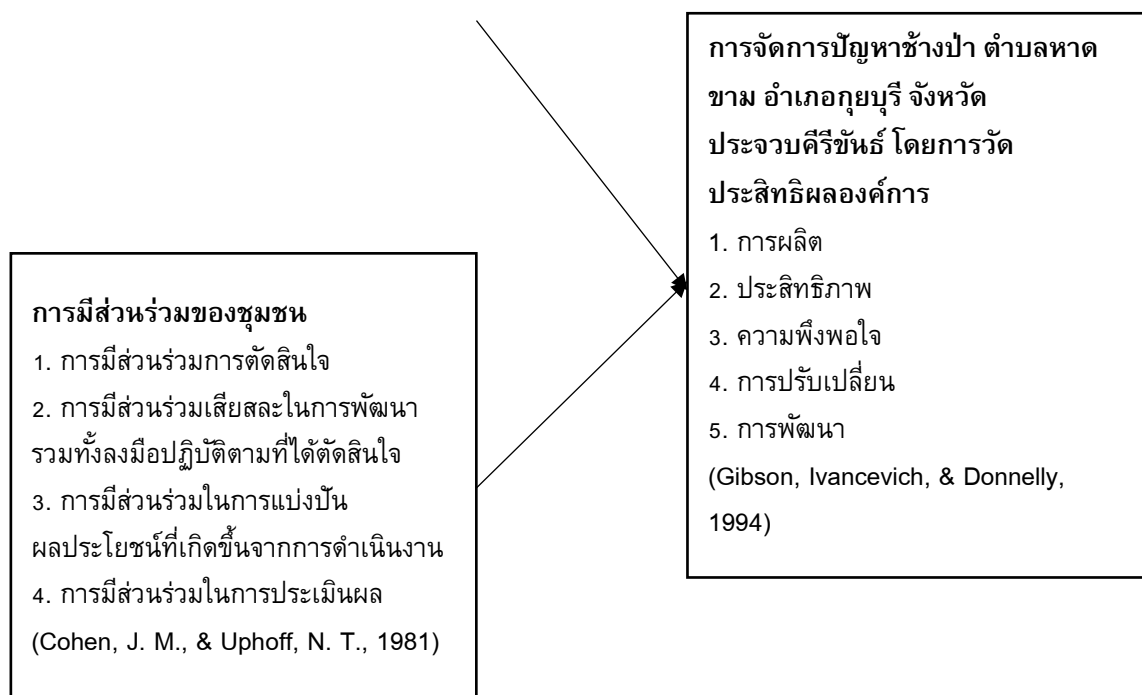
ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แนวคิดและทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่

แบบ POLC

1. การวางแผน
2. การจัดการองค์การ
3. ผู้นำและภาวะผู้นำ
4. การติดตามและประเมินผล

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 10,181 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีคำนวณจากการใช้สูตร Taro Yamane (1973) จำนวน 390 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการสมัยใหม่

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตอนที่ 2-ตอนที่ 4 แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ต (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น มีการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง และทำการรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง และนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบทั้งหมด นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอ้างอิง ประกอบด้วย สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้นนำมาสู่การอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากผลการวิจัยการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านประสิทธิภาพ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความพึงพอใจ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวี สารชาติ และ ชัยนันท์ ธรรม์ ขาวงาม (2567) ที่ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกของข้างป่าในเขตตำบลท่าตะเกียบอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาหรือผลกระทบจากการบุกรุกของข้างป่า ได้แก่ ผลกระทบต่อชีวิต และทางด้านจิตใจของประชาชน ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของประชาชน โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรม ทำให้พืชผลทางการเกษตรเสียหาย ผลกระทบทางสังคม ทางความคิด ทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างคนที่มีความคิดเชิงอนุรักษ์กับคนที่มีความคิดนำข้างกลับเข้าสู่ป่า และผลกระทบทางด้านการใช้งบประมาณ ทรัพยากรในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ทำให้ต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อดำเนินการป้องกันการบุกรุกทำลายของข้างป่า

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้าน การจัดการสมัยใหม่

จากผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการสมัยใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดลงไปหาน้อยสุด ตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 3. การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงาน รองลงมาคือ ข้อ 4. แนวทางการแก้ไขปัญหาคนกับข้างป่า สามารถลดปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 2. รับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงงาน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนันท์ มุลตรีมา (2560) ที่ศึกษาการศึกษาข้อเสนอการแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนและข้างป่า ในพื้นที่การพัฒนา 2 กระแส ที่พบว่าการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนและข้างป่าในพื้นที่การพัฒนา 2 กระแส เกิดจากความไม่สอดคล้องของแผนการพัฒนาพื้นที่ระหว่างนโยบายการอนุรักษ์และนโยบาย การพัฒนา และส่งเสริมอาชีพของประชาชนในพื้นที่ ส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายกับพื้นที่ทั้งในด้านการเกษตร ทรัพยากรต่าง ๆ ของประชาชน ทั้งการจัดการความขัดแย้งในทัศนคติต่อตัวชุมชนและข้างป่า โดยมีระบบและกลไกการจัดการในพื้นที่ที่จัดการเมื่อประสบกับเหตุการณ์ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และการช่วยเหลือหลังจากเกิดเหตุ ซึ่งแม้ว่าจะเกิดความถี่ของเหตุการณ์ในการเผชิญหน้าระหว่างชุมชนและข้างป่าแต่ทัศนคติของชุมชนยังมีความห่วงใยและห่วงแหน

ข้างในฐานะเพื่อนร่วมโลกและสัตว์คู่บ้านคู่เมืองของชาติ จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า การอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนและข้างป่าในพื้นที่การพัฒนา 2 กระแส (การพัฒนาและการอนุรักษ์) ในการวางแผนการบริหารและพัฒนาเชิงพื้นที่ร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยนอกจากแผนการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน หรือการพัฒนาการเกษตรแล้ว การวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ควรจะมีการดำเนินการที่มีส่วนร่วมจากหลาย ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้อำนาจการตัดสินใจและการอำนวยความสะดวกให้ผู้ปฏิบัติงานในระบบพื้นที่มากยิ่งขึ้น และในแง่การจัดการพื้นที่ต้องมีการแบ่งแยกและสร้างความชัดเจนในการใช้ประโยชน์เพื่อความปลอดภัยทั้งต่อตัวข้างป่าและชุมชน อีกทั้งการสร้าง การรับรู้ และข้อมูลให้กับประชาชนและชุมชนในการอยู่อาศัยในพื้นที่การพัฒนา 2 กระแสนี้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ร่วมกันอย่างยั่งยืน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้าน การมีส่วนร่วมของชุมชน

จากผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการร่วมประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการดำเนินงาน ตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิพัฒน์ แก้วตาธนวัดนา และ สันดุสิตธิ์ บริวรงค์ตระกูล (2563) ที่ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับข้างป่ากรณีศึกษา : ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระยะยาว ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้ (1) การสร้างทัศนคติที่ดีเพื่อการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับข้างป่า (2) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรกรรมรอบพื้นที่ที่มีข้างป่าอาศัยอยู่ (3) ควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบของทางราชการโดยหน่วยงานกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือเมื่อมีราษฎรได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากข้างป่าหรือกรณีพืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหายถูกทำลาย และ (4) ประสานกับหน่วยงานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหาทางเคลื่อนย้ายข้างป่าออกไปบ้างเมื่อมีปริมาณเพิ่มขึ้นมากเกินไป จำนวนแหล่งอาหารซึ่งมีไม่เพียงพอ และเคลื่อนย้ายหาที่อยู่ให้ข้างป่าใหม่สำหรับข้างป่าที่ดูร้ายทำอันตรายให้ไปอยู่ในพื้นที่จัดให้ใหม่สำหรับข้างป่าที่ดูร้ายโดยเฉพาะ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบ จากภาพรวมการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.77 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.80 รองลงมาคือ ด้านการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.77 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.45 ตามลำดับ จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า การจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่ากับการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่เป็นเชิงบวก

ผลการทดสอบ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่ากับการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่ากับการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเชิงบวก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่า สามารถพยากรณ์การจัดการปัญหาข้างป่า ตำบล หาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เกินร้อยละ 30

ผลการทดสอบ ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่า สามารถพยากรณ์การจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 64.9 จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการปัญหาข้างป่า สามารถพยากรณ์การจัดการปัญหาข้างป่า ตำบล หาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เกินร้อยละ 30

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากการจัดการปัญหาข้างป่า ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ยังคงมีหน้าที่จะต้องดำรงความมุ่งมั่นในการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดระเบียบผู้ประกอบการท่องเที่ยว และการจัดการปัญหาอาหารข้าง
2. ชุมชนควรมีแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาภูมิทัศน์ เพื่อการท่องเที่ยวพื้นที่ชุมชนอย่างยั่งยืน และสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. องค์การบริหารส่วนตำบลหาดขาม ควรมีการจัดหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ เพื่อการท่องเที่ยวพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ แยกออกมาจากสำนักปลัด เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติราชการ
4. ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลหาดขาม ควรให้ความสำคัญต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ เพื่อการท่องเที่ยวพื้นที่ในชุมชน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ควรใช้การตลาดเชิงรุกด้วยการใช้การตลาดอิเล็กทรอนิกส์ ให้เกิดประโยชน์
5. ควรมีการประเมินผลการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ เพื่อการท่องเที่ยวพื้นที่อนุรักษ์ อย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ
6. ให้เจ้าหน้าที่ ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฝ้าระวังและติดตามข้างป่า และแจ้งข่าวเตือนภัย เพื่อร่วมกันผลักดันข้างป่ากลับเข้าสู่พื้นที่ป่า ส่วนในพื้นที่ป่าให้ติดตามเส้นทางเดินหากิน เพื่อให้ทราบเส้นทางที่ข้างป่าจะออกหรือมีความเสี่ยงที่จะออกไปนอกพื้นที่กุยบุรี และป้องกันไม่ให้ข้างป่าออกไปยังพื้นที่การเกษตรของชาวบ้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่จะใช้ประโยชน์จากการศึกษานี้ในอนาคต ดังนี้

1. ควรมีการวิจัยประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาข้างป่า

วารสารวิชาการ นวัตกรรมจัดการ

2. ควรมีการวิจัยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
3. ควรมีการวิจัยการสร้างจิตสำนึกทั้งในเยาวชน และผู้ประกอบการให้รักและหวงแหนธรรมชาติและสัตว์ป่า
4. ควรมีการวิจัยการนำนโยบายการจัดการความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในพื้นที่ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไปปฏิบัติ

บรรณานุกรม

- ทวี สาธุชาติ และ ชัยนันท์ธรณ์ ขาวงาม. (2567). แนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกของช้างป่าในเขตตำบลท่าตะเกียบอำเภوتاตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ*, 5(3), 1-23. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/TRDMJOPOLSU/article/view/277974>
- นภาพดี สงค์มณี. (2560). ความคิดเห็นของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งคนกับช้างป่า โดยการขุดคูบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวนศาสตร์*, 36(2), 107-118. <https://www.thaiscience.info/Journals/Article/TJOF/10989646.pdf>
- ปิยะนันท์ มุลตรีมา. (2560). *การศึกษาข้อเสนอการแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนและช้างป่า ในพื้นที่การพัฒนา 2 กระแส*. [การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5903010337_8151_8324.pdf
- เผด็จ ลายทอง. (2566, 14 กันยายน). *เสวนา โครงการที่มีผลกระทบต่อผืนป่าและสัตว์ป่า 'เมื่อช้างป่าไม่ได้อยู่แค่ในป่า'*. มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. <https://www.seub.or.th/blogging/work/2023-241>
- ภูริพัฒน์ แก้วตาธนาวัฒนา และ สันตสุสิทธิ์ บริวงษ์ตระกูล. (กรกฎาคม 2563). แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่ากรณีศึกษา: ตำบลพวา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดจันทบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 12(2), 111-122. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhsc/article/view/242843/167577>
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York: Cornell University Press.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly J. H., (1994). *Organizations: Behavior, Structure, Processes*. Texas: Business Publications.
- Louis A. Allen. (1958). *Management and organization*. New York: McGraw-Hill Inc.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper. & Row.